

اخلاق آب

محمد ارشادی

آب به دلیل ویژگی‌های خاص طبیعی که دارد، نقش کلیدی و کاربردهای وسیع و متنوع در زندگی اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی انسان دارد و محصولات و خدمات بی‌شماری را برای جامعه به ارمغان می‌آورد. این کاربردها طیف گسترده‌ای از ایجاد امکان حیات از طریق آب آشامیدنی و تولید غذا تا فراهم کردن رفاه به عنوان نهاده تولید در فعالیت‌های اقتصادی و تقویت جنبه‌های فرهنگی و ایجاد محیطی برای تفریحات و احساس خوب از زندگی را در بر می‌گیرد. رابطه درهم تنیده آب با جامعه سبب می‌شود که همه جنبه‌ها، مسائل، اثرات و تأثیرپذیری‌ها در ارتباط با آب مهم انگاشته شود. از جمله این موارد توجه به جنبه‌های اخلاقی آب است. شیوه‌های

گوناگون فهم آب و شیوه استفاده از آن، نمودها و برداشتهای متفاوت اخلاقی را به همراه دارد. وقتی آب به عنوان کالایی که ارزش اقتصادی دارد فهم می‌شود، نسبت به وقتی که آب به عنوان مؤلفه‌ای حیاتی از اکوسیستم که همه انسان‌ها به طرق گوناگون به آن وابسته هستند دیده می‌شود، بازتاب اخلاقی متفاوتی خواهد داشت.

در حوزه اخلاق، دانش علمی با جنبه‌های معنایی و ادراکات فرهنگی پیوند می‌خورد؛ جنبه حفاظت، بهداشت، و ارتقاء سلامت همراه با جنبه‌ای از جنس عدالت، انصاف و حقوق بشر مطرح می‌شود؛ پایداری و تنوع زیستی مرتبط با آب با موضوع حکومت دموکراتیک، قانون و سیاست گره می‌خورد. اصول کلی اخلاقی در آب عبارتند از:

احترام به منزلت انسانی و حق بشر به آب

این اصل تأمین آب برای نیازهای پایه‌ای و بهبود سلامت و رفاه انسانی را دنبال می‌کند. این اصل با مفهوم بنیادی چارچوب حقوق بشر جهانی پیوند عمیقی دارد و یکی از اصول پایه‌ای برای اخلاقیات سلامت جامعه محسوب می‌شود. این اصل برای اخلاق زیست‌محیطی نیز اصل پایه‌ای محسوب می‌شود.

اصل عدالت و تناسب

تأمین آب برای نیازهای پایه‌ای و بهبود سلامت همه افراد جامعه بسیار مهم است، اما در شرایط مواجه با منابع محدود واکنش عادلانه و متناسب با شرایط افراد ایجاد می‌کند که افراد کمتر برخوردار و در معرض ریسک و افرادی که به دلیل تبعیض‌ها، محرومیت‌ها و ناتوانی‌های گذشته، بیشتر آسیب‌پذیر هستند، در اولویت قرار گیرند.

اصل همبستگی

احترام و عدالت باید با شناخت از محدودیت‌ها و توانایی‌های هر فرد برای سامان‌بخشیدن به زندگی خود و با درک وابستگی متقابل انسان‌ها و اطمینان از حمایت، مراقبت و کمک بیرونی پیگیری شود. مفهوم همبستگی و وابستگی متقابل

در یک بافتار اجتماعی، شامل افراد و توانایی نسل آینده برای تأمین نیازهای خود می‌شود.

همچنین با همان اهمیت و ارجحیت در یک بافتار اکولوژیکی، بین انسان و اکوسیستم زنده هم مورد استفاده دارد. در اخلاقیات آب، همبستگی به ما یادآوری می‌کند که چگونه پیوند متقابل بالادست و پائین‌دست یک حوضه آبریز را در نظر بگیریم.

دارایی مشترک دانستن آب

این اصل به دنبال شناختن وضعیت‌هایی است که در آن‌ها تعقیب منافع عقلایی شخصی، منجر به بروز نتایج فاجعه‌باری برای منافع ملی و همه افراد جامعه می‌شود. منافع جمعی انسانی که با بهره‌برداری از آب و تنوع زیستی ایجاد می‌شود، معمولاً با استراتژی‌های رفتاری که به دنبال حداکثر کردن منافع فردی هستند، با پشتوانه فکری

مشارکت فراگیر و عمیق

اصل مشارکت ارزش‌های درون فرایند سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری را مورد توجه و تأکید قرار می‌دهد. اغلب فرایندها و نهادهای حکمرانی دموکراتیک، انتخابی هستند و به استراتژی‌های چانه‌زنی و حداکثرسازی منافع توسط گروه‌های قدرتمند و تشکل‌یافته تکیه دارد. از یک دیدگاه اخلاقی، سازوکارهای حکمرانی مؤثر شامل یک روند مشورتی و مشارکتی با شفافیت، دسترسی آزاد به اطلاعات، مشارکت فراگیر و توانمندسازی فردی و اجتماعی می‌باشد تا همگان بتوانند از مزیت اطلاعات آزاد و فرصت‌های مشارکت بهره‌مند شوند.

چگونه باید مطمئن شویم که به مسئولیت‌های اکوسیستمی و فرانسلی خود را به اندازه کافی توجه داریم؟

هریک از ما باید این حقیقت را بپذیریم که کاملاً به طبیعت، از جمله توانایی شگفت‌آور آن برای تأمین آب شیرین وابسته هستیم. به رسمیت شناختن این وابستگی منجر به واقعیت دیگری می‌شود که ما کاملاً مسئول حفظ این طبیعت هستیم که به طور سخاوتمندانه‌ای امکان زندگی را فراهم می‌کند.

«وقتی آب به عنوان کالایی که ارزش اقتصادی دارد فهم می‌شود، نسبت وقتی که آب به عنوان مؤلفه‌ای حیاتی از اکوسیستم که همه انسان‌ها به طرق گوناگون به آن وابسته هستند دیده می‌شود، بازتاب اخلاقی متفاوتی خواهد داشت.»

کسانی که به حقوق مالکیت خصوصی احترام می‌گذارند محقق نمی‌شود. بهره‌برداری از آب اغلب تحت سناریو «تراژدی منابع مشترک» بررسی می‌شود. سناریو تراژدی منابع مشترک، با درک آب و بهره‌برداری پایدار از آن به عنوان یک منبع مشترک، چارچوبی برای پاسخ اخلاقی برای مدیریت آب فراهم می‌کند.

رابطه مناسب یا مراقبت مسئولانه از آب

رابطه مناسب به درون‌مایه اصلی و اثرات اقدام جمعی توجه می‌کند. مجموعه اقدامات مسئولانه پیوند تنگاتنگی با ویژگی‌ها و شرایط واقعی آب دارد. برای نمونه، عدم شناسایی درست اثرات تخریبی برداشت از آب زیرزمینی منجر به بروز پیامدهای جانبی برای نسل حاضر و کاهش